

Μία σπουδαία στιγμή από την κινηματογραφική «Πρόξενος Πρωτόκολλο» από τον Νικόλαο Κούνη, με ένα ζευγάρι φίλων διακοσμητικό. Πολλοί είναι οι το ζευγάρι αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει το υλικό για μία τηλεοπτική σειρά.

Η Εβδομη Τέχνη Ο νεοζηλανδικός κινηματογράφος σε καλή εξέλιξη

Πρός νέο άλμα
αν υποστηριχθεί

Όπως σ' όλες τις χώρες, ταινίες άρχισαν να βλέπουν στη Νέα Ζηλανδία από τότε που πρωτοβγήκε ο κινηματογράφος, δηλαδή στην δεκαετία πριν τον αιώνα. Και ακριβώς τότε, στα 1898 άρχισαν να γυρίζονται οι εκεί φιλμς. Μόνο που χρειάστηκαν πάνω από 35 χρόνια για να αποκτήσει η χώρα αυτή του Ειρηνικού μία «βιομηχανία» κινηματογράφου.

Ουσιαστικό οι πρώτες ταινίες που γυρίστηκαν ήταν μικρά φιλμ, όπως «Τα έγκαινα της εκθέσεως Ωκλαντ», με επεξηγηματικούς τίτλους. Οι ομίλοοι ταινίες άρχισαν στη Νέα Ζηλανδία αρκετά αργότερα, με το φιλμ «Η φάρμα», το 1935. Παρ' όλα αυτά τα ντόπια φιλμ δεν μπορούσαν ποτέ να ξεπεράσουν ένα επίπεδο, μέχρι την δεκαετία του 1970. Βέβαια, και προηγούμενες υπήρξαν δειλόγες προσπάθειες όπως του Ρούντι Λαίγχοουρ και του δραστήριου παραγωγού Τζών Οου. Ωστόσο, γυρίσαν ταινίες ιστορικά και με μεγάλες αντιδράσεις.

Σήμερα ο κινηματογράφος της Νέας Ζηλανδίας έχει ανδρωθεί και η αρχή της καλής περιόδου πρέπει να τοποθετηθεί κάπου στα 1977 με το φιλμ «Κοιμήσου οικυμ» του Ρότζερ Ντόναλντ. Ακόμη θα πρέπει να αναφερθούν οι ταινίες «Βαθύ δέμα» του Τζέφ Στίβεν (1978) και «Πέρα από κάθε λογική αμφιβολία» του Τζών Λαίνγκ (1980). Και η δεκαετία που διατρέχουμε είναι μία καλή διαδρομή.

Από ένα διπλό που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τα «Αρχαία κινηματογράφου της Νέας Ζηλανδίας» διαπιστώνει κανείς πως μόνο τα 1994 γυρίστηκαν σε όλομα τόνους ταινίες, όπως είχαν γυριστεί από το 1935 μέχρι το 1977. Καταλαβαίνει, λοιπόν, κανείς την διαφορά, που δεν είναι, μάλιστα, μόνο ποσοτική, αλλά παρατηρείται και στην ποιότητα των έργων.

Στην μεγάλη προσπάθεια που κόνει τώρα ο νεοζηλανδικός κινηματογράφος παίζει σημαντικό ρόλο το γεγονός ότι η εργατική κυβέρνηση, που έγινε πρόσφατα από τις τελευταίες εκλογές, δείχνει μεγαλύτερη κατανόηση για το πρόβλημα αλλά και τις προοπτικές της βιομηχανίας κινηματογράφου στην χώρα και δεν απεικλείται να γίνουν φορολογικές ρυθμίσεις που θα βοηθήσουν, καθώς και μία προσπάθεια εξόδου των ταινιών προς το εξωτερικό, σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι γίνονταν ως τώρα. Πιθανότερο από τους παραγωγούς

Το πρόβλημα των παραστάσεων αρχαίας τραγωδίας μένει πάντα ανοικτό, επιδεινώνεται και περιπλέκεται. Πάντα υπήρχαν αρκετά ερωτηματικά γύρω από το πρόβλημα αυτό και τις λύσεις που εφαρμόζονταν, αλλά τα τελευταία χρόνια τα προβλήματα πυκνώθηκαν και οι αντιδράσεις που αμειώνονται γίνονται —δικαιολογημένα μάλλον— μεγαλύτερες. Παλιότερα στην Ελλάδα οι παραστάσεις της τραγωδίας είχαν μία τυποποίηση ή, τουλάχιστον, ακολουθούσαν μία συγκεκριμένη σχολή, καθώς οι σκηνοθέτες έρχονταν με νεογρικανικές σπουδές, τις εφόρμαζαν στις αρχαίες τραγωδίες, κυρίως στο Εθνικό Θέατρο και έτσι δημιουργούσαν μία παράδοση, ένα πρότυπο παράστασης, στα όποια κάποιος άλλος είχε αντιφάσεις (ο Καραντινός και ο Κάρλης ήταν δύο κλασικοί περιπτώσεις), αλλά δεν έπεισαν καθώς το κοινό έδωσε καλύτερα αποτελέσματα, αλλά, με πιο ικανούς ήθοισιους, με αυτονεχιστική μέχρι την εποχή της αμής του Μινωτή και της Παζέου, και κατόπιν με τον Κωστόπουλο και την Συνοδινού ή την Αποστολία Παπαθανασίου.

Μία ανανέωση στις παραστάσεις αρχαίας τραγωδίας έφερε ο Κούνι με τους «Πέρσες» —είχαν προηγηθεί ώριμες παραστάσεις κωμωδιών Αριστοφάνη— και από εκεί και πέρα, δηλαδή στα τελευταία δέκα ή δεκαπέντε χρόνια, γίνονται ποικίλες απόπειρες. Υπάρχουν οι σκηνοθέτες που συνεχίζουν ή εξελίσσουν την γραμμή Κούνι και ο οποίος πρέπει να ενταχθούν οι Τριβιζός, ο Μπάκος, ίσως και ο Χαλαμπίου, αλλά υπάρχουν και άλλοι σκηνοθέτες που, διασπένοντι πάλι σε ξένα πρότυπα, αλλά νεότερα, δημιουργούν μεγάλες αντιδράσεις (ο Χουβαρδός και ο Ρεμούνδος είναι χαρακτηριστικές περιπτώσεις). Και σημειωθεί ότι έχει λείψει εν τω μεταξύ η παρουσία μεγάλων ήθοισιων, που παλιότερα κάλυπταν με την παρουσία τους τα οποιαδήποτε δόγματα σημεία.

Η τραγωδία στους ξένους
Με την ευκαιρία των παραστάσεων που δόθηκαν στους Δελφούς από ξένους θιάσους, διαπιστώσαμε μέχρι ένα σημείο πόσο διαφορετικά αντιμετωπίζουν οι ξένοι το πρόβλημα της έρμηνείας της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας. Οι όποιες δεν είναι εύσυνδοι ή τακτοποιημένοι, το αντίθετο μάλλον. Τόσους είναι οι

τρόποι ζωής που ίσως δεν τους επιτρέπει να προσεγγίσουν σωστά το πνεύμα των αρχαίων τραγικών μας. Οι αυτό το κατανοούμε και έτσι εξηγείται πως και η κριτική στις παραστάσεις αυτές έδειξε μία σχετική ανοχή που δεν την δείχνει όταν τα ίδια πράγματα παρουσιάζουν δικά μας θεατρικά σχήματα. Το έχει πει πολύ σωστά παλιότερα ο Κούνι, στα 1957, μιλώντας για την έρμηνεια της αρχαίας τραγωδίας. Είχε πει:

...Ένας ξένος, ο Γερμανός, ο Γάλλος, ο Αμερικανός, δεν έχει άλλη υποχρέωση παρά να νιώσει και να εμπνευστεί από το αρχαίο κείμενο και να παρουσιάσει το έργο θεατρικά και ζωντανά, αφού το προσαρμόσει στις απαιτήσεις του σύγχρονου θεατή. Για μας όμως τους Έλληνες επιβάλλεται πριν απ' όλα να φυλαχτούμε από ξένες σκηνοθετικές επιδράσεις και να απορρίψουμε τις ξένες έρμηνείες, έστω κι αν προέρχονται από χώρες που έχουν πιο μακροχρόνια σύγχρονη θεατρική παράδοση. Γιατί όσο και αν τα μεγάλα συναισθήματα είναι πανανθρώπινα, όσο και αν ο άνθρωπος οργανισμός αντιδρά όμοια σ' όλα τα γεωγραφικά πλάτη, ωστόσο η εξωτερική τους διαφέρει. Αλλάς απεικονίζεται η μεγαλοπρέπεια και το δέος στην Ανατολή και αλλιώς στη Δύση, αλλιώς θα ήχηση η κραυγή της συμφοράς στον Ισμερικό, κι αλλιώς στις στίπες.

Τώρα, που οι ξένες παραστάσεις τραγωδίας ήλθαν πιο κοντά μας και σε μεγαλύτερη πυκνότητα, παρατηρούμε και ένα άλλο φαινόμενο: οι ξένοι προσπαθούν να μεταφέρουν την τραγωδία σε πιο γνωστά σ' αυτούς γεγονότα και καταστάσεις, όπως για παράδειγμα στα στρατιωτικά σεναριακά γεγονότα ή στην Γερμανία του Χίτλερ, κι ακόμη με εύκολα περικλύουν η προσέτασαν πρόσφατα ίσως με υψίστην την ελληνική

Οι Έλληνες σκηνοθέτες να βασιζονται στις ρίζες

και κανείς μία άγνοια τους να κατανοήσουν την βαθύτερη ουσία των προγμάτων κάτω από το κείμενο. Στόν Ελλάδα σκηνοθέτη ή στον Έλληνα διανοούμενο ή στον Έλληνα θεατή το κείμενο της τραγωδίας λεκτικά και συγκινησιακά, λειτουργεί διαφορετικά. Η Αντιγόνη ή η γωδίας και τα έρεϊσματα που πρέπει να έχει ο σκηνοθέτης, αλλά, οι έπιτυξεις παραστάσεις των «Περών» ή της «Ηλέκτρας» πείθουν απόλυτα. Αξίζει να μεταφέρει κανείς απόψεις του δασκάλου

Μία ξένη άποψη για τις «Τρωάδες». Η γυναίκα κλεισμένη σε στρατιωτικό συγκέντρωσης του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου. Από ξένη παράσταση, που έχει τα «άλλοθι» της

Ηλέκτρα, ο άγγελοςφόρος ή ο χαρμός είναι πρόσωπα οικεία, ίσως πρόσωπα από ακόμη τα θέλαμε να κυκλοφορούν γύρω μας, με τον ψυχισμό και τις αντιδράσεις εκείνες που είναι όχι μόνο αναγνωρίσιμες αλλά και απόλυτα κατανοητές.

Τό εκφράζει ο Κούνι
Είναι πολύ εύστοχος οι απόψεις του Κούνι για την

αθούμε από δειλία ή σχολαστικισμό σε μία άψυχη μουσειακή αναπαράσταση της εξωτερικής μορφής του Αρχαίου Θεάτρου. Μεγάλα πλεονεκτήματα, γιατί έλαχε να ζούμε στον ίδιο τόπο που ζούσαν και οι Αρχαίοι. Αυτό μας επιτρέπει να αντιληφθούμε από τις ίδιες πηγές που άντλούσαν και εκείνοι και να αξιοποιήσουμε όλα όσα δημιουργήσε η ελληνική παράδοση έκτοτε.

Και ακόμη ο Κούνι καθόρισε ως εξής τη σχέση μας με την αρχαία ελληνική ζωή και πραγματικότητα:

Οι μορφές που πλάθει η σκέψη μας σήμερα και τα συναισθήματά μας αναγκαστικά άντλουν σχήμα και χρώμα από την ίδια φύση που άγκιλιζε και τους αρχαίους προγόνους μας. Ο θεσμός, πριν ακόμη θγει ο ήλιος, τις ίδιες πέτρες και τα ίδια νοσηπία θα έκολληθαι για να δηγήσει τα πράβια του στα θεοσκοπία. Ο φάρος στα ίδια θράγια θα χτυπήσει το χταπόδι. Οι μικροπωλητές με τα κορίνια τους θα φώδον το ίδιο να θρουν σκιά για να προστατήσουν τα ζώα και το εμπόρεμά τους από τον καφετέρο ήλιο του μεσημεριού. Στο ελληνικό χωριό, στο ελληνικό νησί και γενικά στην υπαίθρο όπου δεν έχει ακόμη εισχωρήσει ο μηχανικός πολιτισμός του αιώνα μας και όπου ο άνθρωπος ζει και μοχλεί σε άμεση έπαφή με τη φύση, οι ρυθμοί της ζωής, τα σχήματά, ακόμη και οι ήχοι, πρέπει να παρουσιάζουν καταληκτική ομοιότητα με τους ρυθμούς και τα σχήματά και τους ήχους που αποτύπωσε στην Ιστορία η ζωή της αρχαίας Ελλάδας. Ετσι, έμεινε ο νεότερος Έλληνας, έχουμε το μεγάλο πρόβλημα να μπορούμε να ζούμε και να ξεχωρίζουμε, μέσα με τη μέρα τις μορφές, τα σχήματα, τους ρυθμούς, τους ήχους λίγο πολύ όπως τα ζούσε και τα έχουμε, το δας το ζώσε και τα ξεχωρίκε ο Όμηρος ο Αισχύλος, ο Σοφοκλής, ο Ευριπίδης, ο Αριστοφάνης, καθώς οι μέρες κυλούσαν, άλλοτε πλούσιες σε γεγονότα κι άλλοτε λιτές, άλλοτε στενάχωρες κι άλλοτε ερηνευμένες, ενώ ο νους και η ψυχή τους έθελαν να έργο τους. Γι' αυτό αν θέλουμε να έρμηνεύσουμε το θεατρό τους δημοφιλώς, ως πληθυσμούς και ως ξεχωριστούς, όλα αυτά που εισχώρησαν συνειδητά ή υποσυνείδητα στην ψυχή τους, ως γνωρίσματα τα μεγάλα μυστικά που τους ανάκαμψε η φύση, ο ουρανός, η θάλασσα, η πέτρα, ο ήλιος κι ο άνθρωπος σ' αυτόν τον βράχο κάτω από αυτόν τον ήλιο.

Είναι πολύ φανερό —και το βλέπει κανείς παρακολου-

Τά νέα βιβλία

Σοφίας Σκοπετίτα:
«Πέντε μαθήματα
για τον Ανδρέα Κάλδο»

Τα πέντε κεφάλαια του μικρού αυτού βιβλίου αντιπροσώπουν σε ισάριθμο μαθήματα της συγγραφείας για τον ποιητή Κάλδο, που είχαν γίνει πριν δύο χρόνια στο ίδρυμα Γουλανδρή - Χόρν. Τα θέματα, όπως δίνονται από τους τίτλους, είναι «Η μοίρα του Κάλδου», «Μέτρα», «Ο ώκεανός», «Ο θρήνος για τον Βύρωνα» και «Η ώδη εις Σούλι». Σε όλα τα κεφάλαια το βιβλίο διερευνά την ποίηση του Κάλδου με διορατικότητα και έτσι το βιβλίο της Σκοπετίτα αποτελεί μία πολύ χρήσιμη εργασία, τόσο για τους μελετητές του ποιητή, όσο και για ένον ευρύτερο κύκλο ανθρώπων που ασχολούνται με την νεοελληνική ποίηση. (Εκδόσεις Ιδρύματος Γουλανδρή - Χόρν).

Στυλιανού Αλεξίου:
«Βασίλειος Διγενής
Ακρίτας»

Μία κριτική έκδοση ενός από τα πιο σημαντικά βυζαντινά έργα, που σώζεται σε χειρόγραφο του 15ου αιώνα, στη βιβλιοθήκη του Οικονομικού, στην Ισπανία. Δεν είναι η πρώτη φορά που εκδίδεται το κείμενο αυτό, αλλά στις παλιότερες εκδόσεις υπήρχαν αρκετά λάθη, έτσι που μία καινούρια προσημειωμένη έκδοση του να είναι επιβεβαιωμένη. Η αποκάλυψη που επιφέρει ο κ. Αλεξίου, βασίζεται σε πορίσματα ενός ελέγχου που πείθει ότι το βασικό κείμενο είναι του 12ου αιώνα, γραμμένο στη δημόσια μικτή γλώσσα του Γάλλου και των Προδρομικών ποιημάτων του αιώνα εκείνου. Για την αποκάλυψη του κειμένου ο κ. Αλεξίου έλαβε υπόψη του, πληθύν από σχετικές εργασίες Ελλήνων και ξένων επιστημόνων (Χέοσελινγκ, Κνριακίδης, Κριαρά, Ευγυνοπούλου, Πολίτη, Ιωάννας Καραγιάννη κ.α.) έτσι ώστε η εργασία να γίνεται όσο το δυνατόν αρτιότερη. Ο κ. Αλεξίου, που παλιότερα μάς έδωσε τον «Ερωτόκριτο», προσφέρει ένα έργο λογοτεχνικό και φιλολογικό ιδιαίτερης αξίας, που συμπληρώνεται και από ένα άλλα κείμενα, «Το άσμα του Αρμυρίου». Η πλούσια εισαγωγή του όλου έργου, το γλωσσάριο και οι σημειώσεις πλουτίζουν το βιβλίο. (Εκδόσεις «Ερμής»).

Βούλας Δαμιανόπουλου:
«Από άνωμένο
ήμερολόγιο»

Με την άριστη έχει αγωνιστεί και η Βούλα Δαμιανόπουλου, που είχε συνεργαστεί με τον Βασίλη Ράβα. Αλλά δίνει μία άλλη ενδιαφέρουσα πτυχή των δραματικών γεγονότων στα χρόνια μετά την άπελευθέρωση, στον έμφυλο και μετά. Αφιερωτά για καταστάσεις στις φυλακές Αβέρωφ, όπου μελλοθάνατες γυναίκες της δραστήριας ζούσαν διπλό έρωτά, από τη μία μεριά την άγνοια της έκτασης κι από την άλλη την τσαννία μιας ήμετης κάσας δικής τους που χωρίς τις μελλοθάνατες σε «καλές» και «πορπάτισες» οι

